

Univerzita Karlova v Praze
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví

Studijní program: informační studia a knihovnictví
Studijní obor: informační studia a knihovnictví

Helena Šimánová

**Bakalářské studijní programy v oboru informační vědy
a knihovnictví ve Spolkové republice Německo**

Bakalářská práce

Praha 2006-08-11

...
...
...
...
...

4

...
...
...
...
...

Univerzita Karlova v Praze
Knihovna společenských věd
Praha 5 - Jinonice
BP/06/513

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Eva Bratková
Oponent bakalářské práce: P. Pálka
Datum obhajoby: 21.9.2006
Hodnocení: y h m (1)

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

pro Helenu Šimánovou
obor Informační studia a knihovnictví

Název tématu: Bakalářské studijní programy v oboru informační vědy a knihovnictví
ve Spolkové republice Německo

Zásady pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je malá sonda do současných bakalářských studijních programů na vybraných vysokých školách ve Spolkové republice Německo. V rámci zpracování práce autorka provede:

- Základní bibliografickou přípravu tématu (vybrané tituly aktuální literatury budou prostudovány); úvodní část práce bude věnována stručné charakteristice německého vysokého školství v oboru informační vědy a knihovnictví a otázce zavádění akreditovaných bakalářských studijních programů
- Zjištění textů osnov či tezí bakalářských studijních programů na vybraných školách SRN (cca 4-5 reprezentantů) dostupných na WWW
- Rozbor a porovnání vybraných textů osnov či tezí a jejich prezentace v textu bakalářské práce
- Celkové zhodnocení zjištěných informací o bakalářských programech a případná formulace doporučení směrem k bakalářským programům realizovaným v ČR

Bakalářská práce bude připravena a upravena v souladu s platnými vnitřními předpisy FF UK a dalšími metodickými pokyny a normativními dokumenty.

Rozsah grafických prací:

Rozsah průvodní zprávy: cca 40 s.

Seznam odborné literatury:

1. EBINGER, M.; GAUS, W. Berufe im Informationswesen - Neue Entwicklungen in der Ausbildung. *Information : Wissenschaft und Praxis*. 2003, Jg. 54, Nr. 1, s. 5-6, 8.
2. JANSCH, W.; KAMKE, H.-U. Aktueller Stand bei der Ausbildung von wissenschaftlichen Bibliothekaren am Institut für Bibliothekswissenschaft der Humboldt-Universität zu Berlin. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*. 2001, Jg. 48, Heft 2, s. 106-110.
3. KRAUSS-LEICHERT, U. The case of Germany : a report on the status of international degree and credit point systems. *New Library World*. July/August 2003, vol. 104, no. 7/8, s. 300-306.
4. KRAUSS-LEICHERT, U. Agenda 2010 für Dipl. Bibl. und Magister : Bachelor und Master in bibliothekarisch-, dokumentarisch-orientierten Studiengängen : ein praktischer Leitfaden für die neuen Abschlüsse. *Buch und Bibliothek*. 2004, Jg. 56, Heft 4, s. 302-304.

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Eva Bratková

Datum zadání bakalářské práce: 28. 3. 2006

Termín odevzdání bakalářské práce:

PhDr. Richard Papík, Ph.D.

.....
Vedoucí součásti – ředitel ÚISK FF UK

.....
Děkan FF UK

V Praze dne

28. března 2006

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje.

V Praze, 11. srpna 2006

H. Šimánková
.....
podpis studenta

Identifikační záznam

ŠIMÁNOVÁ, Helena. *Bakalářské studijní programy v oboru informační vědy a knihovnictví ve Spolkové republice Německo [Bachelor programs in field of information science and librarianship in the Federal Republic of Germany]*. Praha, 2006-08-11. 46 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí bakalářské práce Eva Bratková.

Abstrakt

Bakalářská práce je sondou do současných bakalářských programů z oboru informační vědy a knihovnictví na vybraných vysokých školách ve Spolkové republice Německo. V úvodní kapitole je popsáno zavádění boloňského procesu v německém vysokém školství. -- V další kapitole jsou popisovány bakalářské programy na Oddělení informační vědy Ústavu pro jazyk a informace na Univerzitě Heinricha Heineho v Düsseldorfu (<http://www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/infowiss/>), na Katedře informační vědy na Univerzitě v Řezně (<http://www-iw.uni-regensburg.de/mamboiw/>), na Fakultě informací a komunikace na Vysoké škole médií ve Stuttgartu (<http://bm.iuk.hdm-stuttgart.de/>) a na Informační sekci Fakulty designu, médií a informací na Vysoké škole užitých věd v Hamburku (<http://www.bui.haw-hamburg.de>). -- Práce je rozbohem učebních osnov a předmětů z oblasti informačních a knihovnických studií na těchto vysokých školách [Autorský abstrakt].

Klíčová slova

bakalářské studijní programy, vysokoškolské vzdělávání, informační studia, knihovnictví, informační pracovníci, Spolková republika Německo

OBSAH

Předmluva	2
1. Knihovnické a informační vzdělávání v SRN	4
1.1 Vytváření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání	4
1.1.1 Sorbonnská deklarace	4
1.1.2 Boloňská deklarace	4
1.1.3 Pražské komuniké	6
1.1.4 Berlínské komuniké	7
1.1.5 Bergenské komuniké	7
1.2 Vzdělávací politika v SRN	8
1.3 Charakteristika současného knihovnického a informačního vzdělávání v SRN	10
1.3.1 Současné bakalářské programy v oboru knihovnictví a inf. vědy	11
2. Vybrané bakalářské programy na vysokých školách v SRN	12
2.1 Univerzita Heinricha Heineho v Düsseldorfu	12
2.1.1 Filozofická fakulta – Ústav jazyka a informací – Oddělení inf. vědy	13
2.1.1.1 Bakalářský program Informační věda a jazykové technologie	13
2.1.1.2 Přehled předmětů vyučovaných v rámci programu IuS	15
2.1.2 Shrnutí	19
2.2 Univerzita v Řezně	19
2.2.1 Filozofická fakulta – Katedra informační vědy	19
2.2.1.1 Bakalářský program Informační věda	20
2.2.1.2 Struktura bakalářského programu – přehled modulů	21
2.2.2 Shrnutí	24
2.3 Vysoká škola médií ve Stuttgartu	24
2.3.1 Fakulta informací a komunikace	25
2.3.1.1 Bakalářský program Knihovní a informační management	25
2.3.1.2 Přehled vyučovaných modulů	27
2.3.2 Shrnutí	30
2.4 Vysoká škola užitých věd v Hamburku	31
2.4.1 Fakulta designu, médií a informací – Informační katedra	31
2.4.1.1.1 Bakalářský program Informační a knihovní služby	32
2.4.1.1.2 Přehled předmětů vyučovaných v rámci programu ILS	33
2.4.1.2.1 Bakalářský program Média a informace	36
2.4.1.2.2 Přehled předmětů vyučovaných v rámci programu MuI	37
2.4.2 Shrnutí	39
3. Závěr	40
3.1 Zavádění mezinárodních titulů B.A. a M.A. v SRN	40
3.2 Shrnutí a srovnání vybraných bakalářských programů	41
3.3 Doporučení pro vývoj bakalářských programů INSK v ČR	42
Seznam použité literatury	44

PŘEDMLUVA

Tématem mé závěrečné bakalářské práce jsou bakalářské studijní programy v oboru informační vědy a knihovnictví ve Spolkové republice Německo. Toto téma jsem si vybrala nejen kvůli své znalosti německého jazyka, ale také proto, že mě zajímaly možnosti studia v Německu v rámci některého z programů, jakým je například Erasmus. Má bakalářská práce je zároveň průzkumem způsobu výuky knihovnictví a informační vědy v Německu v nově zavedených bakalářských programech.

Cílem práce je popsat vybrané bakalářské programy a srovnat je. Vybrala jsem 4 vysoké školy a jejich bakalářské programy. Informace o nich jsem získala ve většině případů z webových stránek jednotlivých univerzit a vysokých škol.

V rámci své informační přípravy jsem vytvořila bibliografický soupis, který zachycuje dokumenty vztahující se k tématu bakalářských studijních programů v oboru informační věda a knihovnictví ve Spolkové republice Německo. Záznam bibliografického soupisu je zahrnut v použité literatuře.

Text bakalářské práce je rozdělen do tří hlavních kapitol. V úvodní kapitole popisují vytváření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání a jeho dopad na vysoké školství v Německu. Druhá kapitola obsahuje popis jednotlivých bakalářských programů. Třetí závěrečná kapitola představuje stručné shrnutí procesu zavádění mezinárodních titulů do systému vysokého školství v Německu a srovnání vybraných bakalářských programů.

Rozsah bakalářské práce je 46 stran; seznam použité literatury je řazen za poslední kapitolou. Ve své práci cituji informační zdroje dle

normy ISO 690 a ISO 690-2 pomocí prvního údaje záznamu a data vydání.

Většina podkladů, ze kterých jsem vycházela při psaní této práce, byla v německém, případně anglickém jazyce. Při překladu termínů a názvů modulů nebo vyučovacích předmětů jsem výsledky konfrontovala s Českou terminologickou databází knihovnictví a informační vědy.

Na závěr bych ráda poděkovala vedoucí své práce, PhDr. Evě Bratkové za konzultace a pomoc při zpracování tohoto textu.

1. KNIHOVNICKÉ A INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V SRN

1.1 Vytváření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání

1.1.1 Sorbonnská deklarace

V květnu 1998 podepsali ministři Francie, Itálie, Velké Británie a Německa zodpovědní za vysoké školství deklaraci o sladění výstavby *Evropského vysokého školství*, tzv. **Sorbonnskou deklaraci**. Dokázali se v ní shodnout na konkrétních zásadách a cílech, které měly výrazně změnit vysokoškolské systémy jejich zemí – na vytvoření otevřeného prostoru vysokého školství v Evropě, jehož systém bude založen na strukturovaných programech, přičemž deklarace zdůrazňuje závažnost prvního cyklu studia jako nezbytného pro celé zamýšlené schéma. Podchycena byla také důležitá výzva, kterou před vysoké školy postavil dynamický rozvoj společnosti – vytvořit takovou instituci, která dokáže vyhovět požadavkům a potřebám celoživotního vzdělávání, které se stává nutností pro stále větší počet lidí.

Za klíčovou je považována mobilita vysokoškolských studentů a pedagogů, která je zároveň pokládána za nezbytnou součást skutečné evropské integrace. Proto se ministři Francie, Itálie, Velké Británie a Německa přihlásili k odvážné vizi – umožnit každému vysokoškolskému studentovi strávit alespoň jeden semestr studia na některé ze zahraničních vysokých škol s tím, že mu bude později uznán jako součást jeho studijního programu. K Sorbonnské deklaraci se následně připojila Česká republika, Belgie, Bulharsko, Dánsko, Rumunsko a Švýcarsko.

1.1.2 Boloňská deklarace

Sorbonnská deklarace vyvolala velký ohlas. Již v červnu 1999 se sešli ministři zodpovědní za vysoké

školvství z 29 evropských zemí v Boloni, kde podepsali deklaraci o vytvoření *Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání* do roku 2010, tzv. **Boloňskou deklaraci**. Tato deklarace rozpracovává myšlenky Sorbonnské deklarace a jako hlavní cíl si klade zvýšení mezinárodní konkurenceschopnosti evropského systému vysokoškolského vzdělávání a zároveň dosažení jeho světové přitažlivosti.

Evropským zemím se otevřela možnost využít jedinečnosti svých vzdělávacích systémů a vytvořit z nich systém evropský. Příslušné kroky, které by tomuto cíli měly vést, byly stanoveny následovně:

- Přijetí systému srozumitelných a srovnatelných stupňů vysokoškolského vzdělání, mimo jiné prostřednictvím zavedení přílohy k diplomu, aby se zvýšila možnost zaměstnávání Evropanů a již zmiňovaná mezinárodní konkurenceschopnost systému evropského vysokého školství.
- Přijetí systému založeného v zásadě na dvou základních cyklech – pregraduálním a postgraduálním. Přístup k druhému cyklu bude možný po úspěšném splnění prvního cyklu studia v délce obvykle tří let – titul získaný po ukončení prvního cyklu bude mít rovněž platnost z hlediska evropského trhu práce jako odpovídající kvalifikační stupeň. Druhý cyklus by měl vést k dosažení magisterského nebo doktorského titulu, případně obou titulů.
- Vypracování systému kreditů jako vhodného prostředku podpory všestranné studentské mobility. Kredity bude možné získat i v jiných systémech než v systémech vysokoškolského vzdělání, tj. včetně celoživotního vzdělávání za předpokladu, že budou uznány přijímací vysokou školou.
- Podpora mobility odstraněním překážek, které brání efektivnímu využívání svobodného pohybu se zvláštním zřetelem na:
  - 1) studenty a jejich přístup ke studiu a zaškolení k příslušným službám
  - 2) pedagogy, výzkumné pracovníky a administrativní personál, uznáním a započítáním období stráveného výzkumem, výukou a

- školením na trhu práce v Evropě bez omezení jejich statutárních práv
- 3) podporu evropské spolupráce v oblasti udržování kvality se zřetelem na vypracování srovnatelných kritérií a metodologie
  - 4) posilování nutné evropské dimenze vysokého školství zvláště s ohledem na zpracování obsahu vzdělání, spolupráci mezi institucemi, programy mobility a integrované programy studia, zaškolení a výzkumu

Takovýto systém měl vést k posílení konkurenceschopnosti absolventů evropských vysokých škol na trhu práce – národním, evropském i globálním [Higher Education Academy, 2006]. Bylo rozhodnuto, že tento proces, který se stal největší reformou v evropském měřítku od 70. let minulého století, potřebuje neustálou podporu a přizpůsobení reálnému vývoji – proto se ministři budou scházet každé dva roky v některé signatářské zemi.

1.1.3 Pražské komuniké

Dalším důležitým mezníkem procesu budování společného *Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání* se stal Pražský summit v květnu 2001. Pražské setkání vytvořilo základnu pro diskusi mezi vysokými školami, studenty a ministry, protože úspěch všech reforem v rámci Boloňského procesu je závislý na aktivní účasti vysokých škol, včetně studentů. V tzv. **Pražském komuniké** ministrů „Na cestě k Evropskému prostoru vysokoškolského vzdělávání“ byly pro období 2001–2003 stanoveny tyto priority:

- zajišťování kvality vzdělávání
- spolupráce týkající se uznávání dokladů a využívání kreditů
- celoživotní přístup ke vzdělávání a prostupnost systému jak na národní, tak na evropské úrovni

Ministři také potvrdili, že vytváření *Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání* je podmínkou pro to, aby se zvýšila atraktivita a konkurence schopnost evropských vysokých škol. Podpořili zároveň myšlenku, že vysokoškolské vzdělávání je a také v budoucnosti zůstane veřejnou odpovědností. Důležité bylo i uznání nezastupitelné role studentů a jejich aktivního zapojení do procesu – měli by se podílet na tvorbě organizace a obsahu studia a ovlivňovat je.

1.1.4 Berlínské komuniké

Krokem směrem od diskusí ke konkrétní realizaci principů celého boloňského procesu se stala konference ministrů v Berlíně, která zasedala ve dnech 18.-19. září 2003. V tzv. **Berlínském komuniké** ministři zdůraznili, že pro boloňský proces jsou nezbytné všechny principy a cíle, nicméně zdůraznili, které tři z nich pokládají v letech 2003–2005 za prioritní a které byly zdůrazněny již v Praze. Jsou to: zabezpečení kvality vzdělávání (byly stanoveny specifické cíle pro národní i evropskou úroveň), zavedení prvních dvou stupňů studia místo tradičních delších programů a snazší uznávání vzdělání (celého i jeho částí). Navíc od roku 2005 obdrží každý absolvent automaticky „Dodatek k diplomu“ vydaný v cizím jazyce.

Ministři také vyzvali k provedení „inventury“ ve výše zmíněných prioritách za období 2003–2005 a zpracování závěrečné zprávy pro další konferenci ministrů v roce 2005 [CROSIER, 2004].

1.1.5 Bergenské komuniké

Ve dnech 19.-20. května 2005 se v rámci boloňského procesu v norském Bergenu sešla již 4. konference ministrů odpovědných za vysoké školství. Ministři boloňský proces nerozšířili o žádnou novou oblast. V Bergenu byl pouze prohlouben trend, který začal v roce 2003 v Berlíně s tím, že půjde o konkrétní implementaci. V tzv. **Bergenském**

komuniké se nehovoří o všech oblastech Boloňského procesu, ale vždy o konkrétních aktivitách v rámci určité problematiky.

Nad rámec tří priorit z Berlína je kladen důraz na sociální dimenzi procesu, na vztah mezi Evropou (*Evropským prostorem vysokoškolského vzdělávání*) a ostatním světem (tzv. „externí rozměr boloňského procesu“). Větší pozornost je věnována i aspektům spojeným s celoživotním vzděláváním, včetně uznávání předchozího vzdělání – i toho získaného mimo VŠ – pro účely dalšího studia.

Komuniké zdůrazňuje nutnost propojení vědy a výzkumu se vzděláváním a klade důraz na třetí, doktorský cyklus studia (standardní doba je 3–4 roky, zdůrazněna je mezioborovost). Pro následující konferenci ministrů plánovanou na květen 2007 v Londýně bude připravena zpráva o tom, jak se doktorské programy v Evropě vyvíjejí.

Sorbonnská a následně Boloňská deklaráce znamenaly průlom ve vývoji vysokoškolských vzdělávacích systémů v Evropě oficiálním uznáním kvalifikačního stupně a titulu získaného v pregraduálním cyklu. Geografickým vymezením je nyní Evropská kulturní dohoda RE/UNESCO, kritériem přijetí stav implementace principů Boloňského procesu v rámci národní reformy – celkem je v Procesu zapojeno již 45 zemí [Bologna proces, 2006].

1.2 Vzdělávací politika ve Spolkové republice Německo

Německo je spolkovou republikou a centrální politika v záležitostech kultury a vzdělávání proto v zásadě neexistuje. Centrální řízení federální vládou je omezeno na regulaci a koordinaci profesní přípravy, vědeckého výzkumu, podporu rozvoje vysokých škol a stipendií. Školství a jeho správa přísluší ministerstvům kultury a školství zemských vlád. Koordinačním grémiem je stálá Konference ministrů školství a kultury zemí Spolkové republiky Německo (Kultusministerkonferenz – KMK). Po podpisu Sorbonnské deklaráce byl v Německu přijat rámcový zákon o systému vysokých škol

(Hochschulrahmengesetz – HGR) [Německo, 1999], podle něhož si každá spolková republika utváří svou vzdělávací politiku - základ je tedy stejný, ale liší se v detailech (např.: KMK stanovila celkovou délku bakalářského a magisterského studia na 5 let, variabilita spočívá v rozdělení semestrů: modely 6+4, 7+3 nebo 8+2 - některé spolkové republiky ale povolují pouze model 6+4).

Tento zákon z roku 1999 umožnil zavedení již zmíněných reforem, především zavedení strukturovaných studijních programů a kreditního systému. V současné době lze v Německu studovat zhruba tři tisíce bakalářských a magisterských programů, které představují 27 procent veškerých nabízených studijních programů. Podle informací Spolkového ministerstva pro vzdělání a výzkum (Bundesministerium für Bildung und Forschung – BMBF) je polovina bakalářských a magisterských studijních programů nově vzniklá, zbytek se vyvinul vnitřními a strukturálními reformami předchozích studijních programů [Bundesministerium, 2006].

Nově vznikající studijní programy musí mít modulární strukturu a nároky na jejich úspěšné absolvování musí být vyjádřeny počtem kreditů Evropského kreditního systému (Poznámka: European credit transfer system – ECTS. Tento systém přidělování, přenosu a nově i akumulace akademických kreditů usnadňuje mobilitu a uznávání předmětů absolvovaných na zahraničních vysokých školách. Kredity ECTS jsou numerickou hodnotou přiděleny každému kursu a vyjadřují úsilí studenta (studijní zátěž), které je vynaloženo k dosažení této jednotky. Výpis studijních výsledků vypovídá o studijních výsledcích podle přesných, srozumitelných a snadno přenosných pravidel z jedné instituce do druhé. Studijní smlouva obsahuje studijní program, který má být absolvován, a kredity ECTS, jichž má být dosaženo pro úspěšné absolutorium/mobilitu, závazné pro domácí i hostitelskou instituci, jakož i pro samotného studenta [Europa, 2006].) Tyto podmínky mají zajistit flexibilitu a větší transparentnost výuky i uznávání předmětů absolvovaných v zahraničí.

1.3 Charakteristika současného knihovnického a informačního vzdělávání v SRN

Německé vysoké školství v oboru informační vědy a knihovnictví nabízelo donedávna:

- na pregraduálním stupni – 3,5-4leté (7 nebo 8 semestrů) studijní programy s možností získání titulu diplomovaný knihovník/knihovnice (Diplom (FH)-Bibliothekar/Bibliothekar(in) pouze na vysokých odborných školách (Fachhochschule), které lze přirovnat k českým vyšším odborným školám
- na postgraduálním stupni – pouze pětileté univerzitní studijní programy s možností získání titulu „Magister“ (např. magisterský program Univerzity v Řezně) nebo „Diplom“ nebo dvouleté postgraduální programy (např. na Sárské univerzitě) [EBINGER, 2003](Poznámka: v Německu byl titul „Diplom“ udělován absolventům technických a přírodovědných oborů, „Magister“, příp. Magister Artium (M. A.) byl udělován převážně absolventům humanitních oborů)

Změna tohoto systému nastala v souvislosti s vytvářením *Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání* a uplatňování boloňského studijního modelu. Do konce roku 2007 musí univerzity a vysoké odborné školy nahradit stávající studijní programy bakalářskými a magisterskými a zavést hodnocení kreditním systémem. To bude znamenat přiblížení vzdělávání na univerzitách a na vysokých odborných školách, tzn. v univerzitním vzdělání bude začleněno víc praktických částí a vysoké odborné školy budou mít větší příležitost zaměřit své studijní programy na výzkum. Rozdíly mezi univerzitami a vysokými odbornými školami zůstávají v případě doktorského studia – zatímco na univerzitách lze získat doktorát, na vysokých odborných školách tato možnost není.

Devět univerzit a sedm vysokých odborných škol v současnosti nabízí studium nejen samotného knihovnictví nebo informační vědy, ale i informačního managementu, informační ekonomiky, archivního managementu, informačního designu, znalostního managementu,

knihovědy, informačních technologií nebo informačního inženýrství. Toto oborové rozrůstání studia je způsobeno změnou a rozšiřováním požadavků na dnešní knihovníky a informační pracovníky – pracovní náplň knihovníků, informačních manažerů a informačních ekonomů se bude v budoucnu víc a víc přibližovat [GEORGY, 2005].

1.3.1 Současné bakalářské programy v oboru knihovnictví a informační vědy v Německu

V současné době v Německu bakalářský program v oboru knihovnictví a informační vědy nabízejí následující univerzity a vysoké školy [WILSON, 2006]: Vysoká odborná škola v Darmstadtu (Fachhochschule Darmstadt), Vysoká odborná škola v Hannoveru (Fachhochschule Hannover), Vysoká škola médií ve Stuttgartu (Hochschule der Medien Stuttgart), Univerzita Heinricha Heineho v Düsseldorfu (Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf), Vysoká škola užitých věd v Hamburku (Hochschule für Angewandte Wissenschaften Hamburg), Humboldtova univerzita v Berlíně (Humboldt-Universität zu Berlin), Univerzita v Hildesheimu (Universität Hildesheim) a Univerzita v Řezně (Universität Regensburg). Univerzita v Kostnici (Universität Konstanz) v současné době bakalářský program informační inženýrství neotevívá.

Většina bakalářských programů se neomezuje pouze na knihovnické nebo informačně-vědné vzdělání, ale nabízí kombinaci například s informačními technologiemi (Univerzita v Hildesheimu), studiem médií (Vysoká škola užitých věd v Hamburku), informačním inženýrstvím (Vysoká odborná škola v Darmstadtu). Častým případem je také studium informační vědy ve dvouoborovém (nebo víceoborovém) studijním programu s jakýmkoliv předmětem vyučovaným na dané univerzitě nebo její části (Univerzita v Řezně, Humboldtova univerzita v Berlíně, Univerzita Heinricha Heineho v Düsseldorfu). Na vysokých odborných školách se v bakalářských programech tato možnost nevyskytuje. Dřívější pregraduální studijní programy byly v Německu

poměrně oblíbené, takže se dá očekávat, že i současné bakalářské programy se budou těšit velké oblibě.

2. VYBRANÉ BAKALÁŘSKÉ PROGRAMY NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V SRN

V rámci své informační přípravy jsem zjistila stav všech bakalářských studijních programů z oboru informační studia a knihovnictví vyučovaných v Německu. Z devíti jsem pak vybrala pět reprezentantů (na čtyřech vysokých školách). Většina současných bakalářských programů vznikla v nedávné době (první v akademickém roce 2001/2002 na Univerzitě v Hildesheimu), nejčastěji v akademickém roce 2005/2006. Jedním kritériem výběru bylo tedy i množství informací o studiu prezentované na webových stránkách jednotlivých vysokých škol a univerzit, protože právě z těchto informací jsem ve druhé části své práce nejvíce vycházela.

Pojetí výuky na univerzitách a vysokých odborných školách se v některých ohledech liší. Proto jsem se zaměřila na studijní programy dvou univerzit (v Düsseldorfu a v Řezně) a dvou vysokých odborných škol (v Hamburku a ve Stuttgartu), aby byl podán úplný přehled o způsobu, jakým se v Německu obor informační studia a knihovnictví vyučuje.

2.1 Univerzita Heinricha Heineho v Düsseldorfu

Univerzita Heinricha Heineho v Düsseldorfu (Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf, <http://www.uni-duesseldorf.de>) se nachází ve spolkové zemi Severní Porýní – Vestfálsko

(Nordrhein – Westfalen). Vznikla z dřívější Akademie praktické medicíny založené na začátku 20. století a od roku 1965 se vyvinula v plnohodnotnou univerzitu s právníkou, lékařskou, filozofickou, matematicko-přírodovědeckou a ekonomickou fakultou. Od roku 1989

nese univerzita jméno slavného rodáka z Düsseldorfu – básníka a spisovatele Heinricha Heineho.

2.1.1 Filozofická fakulta – Ústav jazyka a informací – Oddělení informační vědy

Informační věda se na Univerzitě Heinricha Heineho vyučuje na Filozofické fakultě, konkrétně na Oddělení informační vědy Ústavu jazyka a informací (Abteilung Informationswissenschaft, <http://www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/infowiss>). Informační vědu lze studovat jako hlavní i vedlejší obor v následujících studijních programech:

- Informační věda a jazyková technologie (B. A., M. A.)
- Informační věda jako vedlejší obor při studiu informatiky (B. Sc.)
- Informační věda jako jeden z oborů dvouoborového bakalářského studia na Filozofické fakultě, např. v kombinaci s anglistikou, germanistikou, dějinami umění a dalšími předměty
- doktorský studijní program Informační věda

2.1.1.1 Bakalářský program Informační věda a jazykové technologie (B. A.)

Obsahem studia bakalářského programu Informační věda a jazykové technologie (Informationswissenschaft und Sprachtechnologie, http://www.informationswissenschaft-und-sprachtechnologie.de/bachelor_master/bachelor.php) jsou všechny aspekty a činnosti, které se týkají získávání, zpracování a zprostředkování informací, tzn. tvorba webových stránek, rešeršní služby v databázích i v prostředí WWW, vypracování taxonomií a dalších dokumentačních nástrojů, automatické indexování, strojový překlad atd.. Základem studijního programu jsou předměty Informační věda (Informationswissenschaft) a Jazykové technologie (Sprachtechnologie),

kteře jsou rozšířeny o Informatika (Informatik) a Jazykověda (Linguistik) [STOCK, 2005].

Studium trvá minimálně 6 semestrů. Studenti musejí za tuto dobu získat 180 kreditů (Credit Points = CP), což odpovídá absolvování kromě již zmíněných čtyř oborů ještě absolvování praxe a volitelných předmětů. Studium je rozděleno do tří ročníků – tzv. základního (Basisjahr), navazujícího (Aufbaujahr) a závěrečného ročníku (Abschlussjahr). Podle ročníků jsou pojmenovány i moduly, které obsahují vzájemně navazující učivo a studenti je musí absolvovat vždy v celku. Základní moduly (Basismodule) mají charakter úvodu do problematiky a studenti je navštěvují zpravidla v prvním ročníku. Navazující moduly (Aufbaumodule), které prohlubují základní znalosti, jsou do rozvrhu zařazovány od druhého nebo třetího ročníku. Počet volitelných předmětů (Wahlpflichtbereich) není stanoven, daný je pouze počet kreditů – 18. Studenti se tedy rozhodují, kolik a jak náročné předměty si zvolí. Kredity zhruba odpovídají dvěma modulům.

Po třetím nebo čtvrtém semestru následuje 8 týdenní praxe (Berufsfeldpraktikum), která má poskytnout náhled do oboru a zároveň ulehčit pozdější přechod od studia k zaměstnání.

Studium je ukončeno složením bakalářské zkoušky (Bachelorprüfung), která zahrnuje vypracování závěrečné bakalářské práce (Bachelorarbeit) tematicky navazující na jeden ze čtyř navazujících modulů, a úspěšné složení 14 závěrečných zkoušek, které studenti absolvují během studia – vždy při ukončení příslušného modulu.

Přehled rozdělení kreditů:

• Informační věda:	44 CP
• Jazyková technologie:	42 CP
• Jazykověda:	32 CP
• Informatika:	22 CP
• Praxe:	10 CP
• Volitelné předměty:	18 CP
• Bakalářská práce	12 CP

Absolventi studijního programu Informační věda a jazyková technologie se uplatňují především v následujících oblastech – search engines, uživatelská rozhraní, vícejazyčné informační systémy, automatické indexování, automatický překlad, rešeršní služby, elektronické informační služby, produkce databází, informační systémy v e-commerce. Další možnosti působení nezávisle na oboru jsou: tvorba a provoz intranetových sítí, informační management a management znalostí.

2.1.1.2 Přehled modulů vyučovaných v rámci programu IuS

Obor informační věda:

I1 Základní modul teoretická informační věda (Theoretische Informationswissenschaft)

Cílem tohoto modulu je poskytnout studentům základní znalosti o vyhledávání informací a zprostředkovat převážně teoretické vědomosti o zpřístupnění, uchování, hledání a nalézání informací.

Úvod do studia informační vědy (Einführung in die Informationswissenschaft) – přednáška

Vedle všeobecného úvodu do oboru informační vědy se přednáška zabývá rešeršními službami. Témata: Booleovské systémy, komerční producenti informací, vyhledávací nástroje Internetu, chování uživatelů při vyhledávání informací, automatické indexování, formulování dotazů, informační lingvistika, hodnocení relevance.

Teoretická informační věda (Theoretische Informationswissenschaft) – seminář

Seminář navazuje na přednášky tohoto modulu a věnuje se podrobněji přednášeným tématům.

Reprezentace znalostí (Wissensrepräsentation) – přednáška

Přednáška Reprezentace znalostí se zabývá metodami a nástroji popisu znalostních systémů a indexací. Témata: pojmové systémy a pořádání, design databází / strukturování dat, tezaury, klasifikace, reprezentace znalostí zaměřená na text (citační indexování), komprese informací, abstraktování, sémantický web, ontologie, topic maps, informační architektura.

I2 Základní modul metody informační vědy (Methoden der Informationswissenschaft)

Cílem modulu je zvládnutí metod informační vědy v praxi: indexace textů a multimediálních dokumentů, nalézání a hodnocení informací v profesionálních podmínkách.

Kurs strukturování digitálních dokumentů (Kurs Strukturieren digitaler Dokumente)

Strukturování digitálních textů a multimediálních dokumentů pomocí textových značkovacích jazyků a/ nebo programovacích jazyků, použití kritérií použitelnosti a dostupnosti.

Kurs věcného pořádání informací (Kurs Inhaltserschließung)

Formální popis dokumentů, kombinované a syntaktické indexování, třídění a referátování.

Kurs vyhledávání informací (Kurs Information Retrieval)

Vyhledávání informací v komerčních německých a mezinárodních databázích a v prostředí Internetu.

I3 Základní modul empirická informační věda (Empirische Informationswissenschaft)

Cílem modulu je získání vědomostí o empirickém přístupu k předmětům informační vědy a zvládnutí jednodušších hodnocení informačních systémů.

Empirická informační věda (Empirische Informationswissenschaft) – přednáška

Empirická hodnocení informačních, především rešeršních systémů, citační analýza, deskriptivní a nomotetická infrometrie, webometrie, analýza uživatelů (informační potřeby a požadavky), empirická hodnocení vykonávání informačních činností (empirické průzkumy v knihovnách).

Empirická informační věda (Empirische Informationswissenschaft) – seminář

Seminář navazuje na stejnojmennou přednášku a prohlubuje již získané vědomosti.

I4 Navazující modul užitá informační věda (Angewandte Informationswissenschaft)

Cílem modulu je získání vědomostí o oblastech užití informační vědy v informační ekonomice (informační trh).

Informační trh (Informationsmarkt) – přednáška

Přednáška tematizuje trh digitálních informací a podporu e-commerce pomocí marketingu v digitálních sítích. Témata: informační ekonomie, e-commerce, marketing v digitálním prostředí, informační politika.

Management znalostí (Wissensmanagement) – seminář

Seminář se zabývá vnitropodnikovou informační ekonomikou a zaměřuje se převážně na management znalostí. Témata: implicitní a explicitní znalosti, koloběh znalostí v podnikání, sdílení znalostí.

I5 Navazující modul informace a společnost (Information und Gesellschaft)

Cílem modulu je získání znalostí kontextu, ve kterém se odehrávají činnosti informační vědy, vědomostí o povoláních v oboru informační vědy a uplatnění na trhu práce.

Informace a společnost (Information und Gesellschaft) – seminář

Informační věda a její vztah k ostatním disciplínám, např.: informační design.

Profesní působiště oboru informační věda (Berufsfelder der Informationswissenschaft) – seminář

Vědomosti o konkrétních působištích v oboru informační vědy, exkurze do podniků v Německu a na důležité veletrhy elektronických informačních služeb (např. „CeBIT“ v Hannoveru, „Online Information“ v Londýně).

Obor jazykové technologie:

- Základy počítačové lingvistiky
- Počítačově-jazykové programování
- Jazykové technologie
- Počítačová lingvistika a jazykové technologie

Obor jazykověda:

- Základní jazykovědný kurs
- Fonetika a fonologie
- Morfologie a syntaxe
- Sémantika a pragmatika
- Logika

Obor informatika:

- Základy vývoje softwarů a programování
- Programování

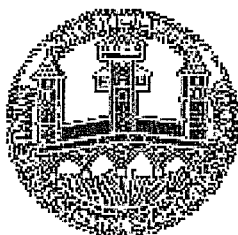

2.1.2 Shrnutí

Na Univerzitě Heinricha Heineho v Düsseldorfu se informační věda vyučuje jako součást integrovaného studijního oboru Informační věda a jazykové technologie. Jde přitom o spojení jazykovědných a informačně-vědných znalostí se znalostmi z oboru informačních a jazykových technologií.

Na bakalářské studium navazuje stejnojmenný magisterský program, který prohlubuje již získané znalosti, a následně doktorský cyklus, ve kterém se již studenti věnují pouze informační vědě.

2.2 Univerzita v Řezně

První pokus o založení univerzity v Řezně se datuje již do konce 15. století. Další následovaly v průběhu let, ale byly neúspěšné. Až v šedesátých letech 20. století byla založena současná Univerzita v Řezně (Universität Regensburg, <http://www.uni-regensburg.de>) jako čtvrtá plnohodnotná univerzita ve Svobodné spolkové zemi Bavorsko. Zpočátku měla univerzita pouze tři fakulty, ale postupně se jejich počet rozrostl na dvanáct, takže dnes nabízí studium celé řady akademických předmětů, kromě strojírenských oborů a techniky, protože ty v Německu již tradičně nabízejí Vysoké odborné školy (Fachhochschulen). + 70

2.2.1 Filozofická fakulta IV – Jazyková a literární věda – Ústav mediální, informační a kulturní vědy – Katedra informační vědy

Obor informační věda se vyučuje na německých univerzitách a vysokých odborných školách od 70. let s rozdílně kladeným důrazem. Na univerzitě v Řezně byla „Lingvistická informační věda“ hlavní součástí

výuky obecné jazykovědy. Od akademického roku 1999/2000 se dala informační věda studovat jako samostatný magisterský obor (hlavní nebo vedlejší obor).

V roce 2004 se sloučily obory informační věda, mediální věda, mediální informatika a srovnávací kulturní věda – jejich spojením vznikl na Filozofické fakultě Ústav mediální, informační a kulturní vědy (Institut für Medien-, Informations- und Kulturwissenschaft – IMIK, http://www.uni-regensburg.de/Fakultaeten/phil_Fak_IV/Volkskunde/imik/imik-struktur.htm). Od zimního semestru 2005/2006 se přešlo na boloňský model studia zřízením bakalářského a navazujícího magisterského studijního programu, proto není od zmíněného semestru zápis do pětiletého magisterského programu možný.

2.2.1.1 Bakalářský program Informační věda (B. A.)

Hlavní náplní bakalářského studijního programu Informační věda (Informationswissenschaft, <http://www-iw.uni-regensburg.de/mamboiw/>) jsou informační systémy a jimi iniciované resp. podporované informační procesy. Přednostním je plánování, návrh a provoz informačních systémů. Úkolem tohoto bakalářského programu je zprostředkovat studentům základní metody informační vědy, které budou potřebovat jak pro následnou pracovní činnost, tak i pro další studium.

Obor informační věda se na Univerzitě v Řezně studuje buď jako hlavní (Hauptfach) nebo vedlejší obor (Nebenfach) vždy v kombinaci s jakýmkoliv dalším oborem vyučovaným na této univerzitě. Z oborů vyučovaných na Filozofické fakultě se jako kombinace s informační vědou doporučují: *mediální věda, srovnávací kulturní věda, jazykověda, pedagogika / psychologie médií a umělecká výchova.*

Doporučují se také kombinace s přírodovědeckými obory, např. informační věda a biologie nebo informační věda a matematika.

Studium trvá běžně 3 roky a za tuto dobu musí studenti získat minimálně:

- a) 30 kreditů (Leistungspunkte = LP), pokud je informační věda jejich vedlejší obor, navíc musí povinně absolvovat modul Základy informační vědy a jeden z následujících modulů: Vyhledávání informací, Softwarová ergonomie, Informační systémy; závěrečná známka je průměrem výsledků dosažených při zkouškách ukončujících vybrané moduly
- b) 90 kreditů, pokud je informační věda jejich hlavní obor, tzn. absolvovat všechny moduly oboru informační věda (= 80 kreditů, zbylých 10 kreditů je přiděleno za bakalářskou práci)

Podmínkou úspěšného ukončení bakalářského programu je složení bakalářské zkoušky – ta zahrnuje zkoušky z obou studovaných oborů, dokončenou bakalářskou práci a splnění všech studijních povinností. Celková známka z bakalářské zkoušky je průměrem známek udělených za závěrečné oborové zkoušky a bakalářskou práci. Po splnění všech předchozích podmínek je absolventům udělen titul bakalář (Bachelor of Arts, B. A.).

2.2.1.2 Struktura bakalářského programu – přehled modulů

- INF-B1 Základy informační vědy (Grundlagen der Informationswissenschaft)
- INF-B2 Metodické základy (Methodische Grundlagen)
- INF-B3 Softwarové inženýrství (Software Engineering)
- INF-B4 Vyhledávání informací (Information Retrieval)
- INF-B5 Softwarová ergonomie (Software-Ergonomie)
- INF-B6 Informační systémy (Informationssysteme)
- INF-B7 Projekt (Projekt)

Průběh studia

Moduly studijního oboru jsou připraveny tak, aby se daly absolvovat během jednoho studijního roku, všechny jsou nabízeny v ročním turnusu. Základní moduly B1 a B2 studenti absolvují jako první, pořadí následujících modulů již závisí na osobních studijních preferencích. Projektový modul by měl být absolvován v 5. nebo 6. semestru a bakalářská práce by na něj měla navazovat.

Základy informační vědy (Grundlagen der Informationswissenschaft)

Vstupní modul pro začátečníky: přehled oboru a zprostředkování základů vědecké práce.

- *Úvod do informační vědy (Einführung in die Informationswissenschaft)*
- *Základy informačních technologií (Informationstechnische Grundlagen)*

Metodické základy (Methodische Grundlagen)

V tomto modulu se vyučují základní znalosti z matematiky, informační lingvistiky a empirických metod, které jsou zapotřebí k porozumění informačně vědným metodám.

- *Matematické základy (Mathematische Grundlagen)*
- *Úvod do metod empirického výzkumu (Einführung in die Methoden empirischer Forschung)*
- *Úvod do informační lingvistiky (Einführung in die Informationslinguistik)*

Softwarové inženýrství (Software Engineering)

V tomto modulu jsou studenti seznámeni s potřebnými znalostmi a zručnostmi k navrhování softwaru.

- *Programovací jazyky 1 (Programmiersprache)*
- *Programovací jazyky 2 (Programmiersprache)*

- *Algoritmy a datové struktury (Algorithmen und Datenstrukturen)*
- *Softwarové inženýrství – metody plánování (Software Engineering – Entwurfsmethoden)*

Vyhledávání informací (Information Retrieval)

Metody a procesy vyhledávání informací a věcného pořádání informací. Předpokladem absolvování jsou znalosti získané v modulech Základy informační vědy a Softwarové inženýrství.

- *Základy vyhledávání informací (Grundlagen des Information Retrieval)*
- *Věcné pořádání informací (Inhaltserschliessung)*
- *Vyhledávání informací (Information Retrieval) – navazující seminář*

Softwarová ergonomie (Software-Ergonomie)

Softwarová ergonomie, projektování uživatelských rozhraní. Požadavky: absolvování modulů Základy informační vědy a Metodické základy.

- *Základy softwarové ergonomie (Grundlagen der Softwareergonomie)*
- *Softwarová ergonomie (Softwareergonomie)*

Informační systémy (Informationssysteme)

Modul o principech, tvorbě a používání informačních systémů – hypermédii, kooperativních a adaptabilních systémů. Pro tento modul jsou žádoucí znalosti ze Základů informační vědy a Softwarového inženýrství.

- *Databázové systémy (Datenbanksysteme)*
- *Základy: informační systémy (Grundlagen: Informationssysteme)*
- *Informační systémy (Informationssysteme) – navazující seminář*

Projektování (Projekt)

Základy práce zaměřené na projektování; uskutečnění projektu. Požadavky: absolvování prvních pěti modulů.

- *Projektový management (Projektmanagement)*

- *Projektový seminář (Projektseminar)*
- *praxe*

2.2.2 Shrnutí

Studium informační vědy je na Univerzitě v Řezně pojato převážně technicky. Důraz je kladen na plánování a provoz informačních systémů a na následné vyhledávání, evidenci, zpracování a šíření informací. Bakalářský program se studuje dvouoborově, takže výběrem druhého studijního předmětu lze studium libovolně profilovat.

Na bakalářský studijní program navazuje magisterský, který se zabývá např. informační filozofií nebo mediální informatikou. Po ukončení magisterského studia zatím na Univerzitě v Řezně není možné pokračovat v doktorském studiu.

2.3 Vysoká škola médií ve Stuttgartu

Vysoká škola médií ve Stuttgartu (Hochschule der Medien – HdM, <http://www.hdm-stuttgart.de>)

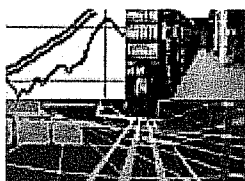
vznikla 1. září 2001 sloučením stuttgartské Vysoké školy knihovnictví a informačních studií (Hochschule für Bibliotheks- und Informationswesen – HBI) a Vysoké školy tiskařství a médií (Hochschule für Druck und Medien – HDM).

Vysoká škola knihovnictví a informačních studií byla založena před šedesáti lety především jako vzdělávací zařízení pro veřejné knihovny jižního Německa. Časem si vybudovala spektrum vyučovaných předmětů a vyvinula se v jednu z největších škol oboru knihovnictví a informačních studií v celém Německu.

Kořeny Vysoké školy tiskařství a médií sahají až do roku 1853. Od sedmdesátých let 20. století existovala jako Vysoká odborná škola tisku a roku 1979 se začalo se vzděláváním prvních inženýrů v oboru mediální techniky.

Vysoká škola médií dnes pokrývá všechny „mediální“ obory, s rozpětím od tisku po Internet, od knihovní vědy po reklamu, informatiku, informační vědu, nakladatelskou činnost a elektronická média. Do sedmnácti studijních programů je zapsáno přes 3200 studentů.

2.3.1 Fakulta informací a komunikace

Na Fakultě informací a komunikace (Fakultät Information und Kommunikation, [http://www.hdm-stuttgart.de/studienangebot/information und kommunikation/](http://www.hdm-stuttgart.de/studienangebot/information%20und%20kommunikation/)) jsou vychováváni informační a mediální experti pro oblast ekonomiky a veřejný sektor. Čtyři tříleté bakalářské programy (knihovní a informační management, e-slужby, informační design a hospodářská informatika) a čtyři navazující magisterské programy nabízejí aktuální studijní náplň a zabývají se v rozdílném pojetí oblastí informací. V současné době studuje na Fakultě informací a komunikace 972 studentů.

2.3.1.1 Bakalářský program Knihovní a informační management

Od akademického roku 2004/2005 nahradil tříletý bakalářský studijní program Knihovní a informační management (Bibliotheks- und Informationsmanagement, <http://bm.iuk.hdm-stuttgart.de>) starší stejnojmenný diplomový studijní program (7 semestrový). Současný studijní program připravuje absolventy na činnost v knihovnách, informačních zařízeních a knihovních servisních centrech v městské, státní a soukromé hospodářské oblasti. Studium se zaměřuje na základní kompetence nutné pro knihovní a kulturní management v městských knihovnách nebo mediatických, a zároveň na možné budoucí působení ve vědeckých knihovnách.

Po ukončení studia jsou absolventi schopni:

- řídit samostatně malé a středně velké knihovny a informační zařízení
- jako vedoucí oddělení/pobočky knihovny nebo informačního zařízení vést vlastní tým pracovníků
- plánovat projekty (samostatně nebo pod odborným vedením) a potom je se svým týmem realizovat

Absolventi nacházejí uplatnění v informačních zařízeních mediálního sektoru (mediální archivy, informační a dokumentační oddělení nakladatelství, televizí, rádií, muzeí), v knihkupectvích, v kulturních odděleních podniků, úřadů a kulturních zařízeních vůbec, dále u komerčních producentů knihovnických systémů (vývoj softwaru a instalace, prezentace produktů i kontakt se zákazníky a jejich školení) nebo v zařízeních, která se zabývají výzkumem trhu.

Nedávná studie ukázala uplatnění absolventů – 73% si našlo práci v knihovně, 18% v informační branži, v rozhlasu nebo v nakladatelství, 6% ve firemním poradenství; zbylá 3% absolventů se uplatnila v jiných oborech.

Bakalářský program Knihovní a informační management je z velké části zaměřen na praxi – velká část studijních úkolů je vedena formou projektů za spolupráce partnera z oboru – např. veřejných a vědeckých knihoven, informačních oddělení firem a mediálních institucí. Tento trend se projevuje i při zadávání témat bakalářských (dříve diplomových) prací: v posledních letech většina z nich představovala řešení konkrétního úkolu z praxe. Výsledné práce byly často realizovány v institucích, pro které byly zpracovány.

Studium se dělí na základní (Grundstudium) a hlavní (Hauptstudium). Základní studium pokrývá první dva semestry a dvakrát pětítýdenní praxi; všechny vyučované moduly jsou povinné. Následující semestry se řadí do hlavního studia a moduly se již dělí na povinné a volitelné; v pátém semestru studenti absolvují šestiměsíční praxi. Studenti musejí získat celkem 180 kreditů, absolvovat povinnou praxi a napsat bakalářskou práci. Po složení bakalářské zkoušky je studentům udělen titul bakalář – Bachelor of Arts (B. A.)

2.3.1.2 Přehled vyučovaných modulů

Národní a mezinárodní informační struktury (Nationale und Internationale Informationsstrukturen)

Přednášky tohoto modulu podávají přehled o plánování, organizaci a typologii celého knihovnictví a informační vědy v Německu a výběrově v zahraničí.

Národní informační struktury (Nationale Informationsstrukturen)

Mezinárodní informační struktury (Internationale Informationsstrukturen)

Média I, II (Medien)

Základní teoretické znalosti z komunikace, mediální politiky a výzkumu; epochy a procesy vývoje médií, teoretické základy z oblasti masmédií a masové komunikace; vývoj a problematika mediálního trhu

Přednášky druhého modulu navazují na ty předešlé, navíc podávají detailní přehled mediálních žánrů.

Mediální komunikace (Medienkommunikation)

Mediální trh (Medienmarkt)

Média pro děti a mládež (Kinder- und Jugendmedien)

Mediální žánry (Mediengenres)

Pořádání znalostí I, II, III (Wissensorganisation)

První modul je úvodem do katalogizačních pravidel používaných v Německu, ve druhém modulu se studenti učí vytvářet metadata, seznamují se s kritérii výběru formátů a také se souborným katalogem. Po zvládnutí třetího modulu ovládají studenti teoretické základy věcného pořádání informací a znají nejrozšířenější klasifikační systémy a rozdíly mezi nimi.

- přednášky

Informační zdroje I, II (Informationsressourcen)

Náplní prvního modulu je popis, analýza a určení trhu s informačními zdroji, typologie a struktura především bibliografických informačních

zdrojů, úvod do rešeršních služeb – metodika bibliografických a tematických rešerší.

- *přednáška*

- *cvičení*

Informační technologie – základy (IT – Grundlagen)

Studenti se učí kvalifikovaně používat hardware i software, školní sítě a internetové resp. další elektronické komunikační služby a ohodnotit možnosti zavedení informačních technologií do knihoven a jiných informačních zařízení.

- *přednáška*

- *cvičení*

Knihovnické služby I, II (Bibliothekarische Dienstleistungen)

Studenti se seznamují s informačními požadavky a chováním uživatelů v knihovně, s organizací zprostředkování dokumentů i s právními aspekty provozu knihovny.

Knihovnické služby (Bibliothekarische Dienstleistungen)

Informační služby (Informationsdienstleistungen)

Služby zaměřené na cílové skupiny (Zielgruppenorientierte Dienstleistungen)

Klíčové kvalifikace (Schlüsselqualifikationen)

Studující se učí poznávat a aplikovat metody nutné pro efektivní studium, pro vyhledání informací i pro vypracování a prezentování vědecké práce.

Informační gramotnost (Informationskompetenz)

Komunikace (Kommunikation)

Praxe – pětítýdenní I, II (Kurzpraktikum)

První praxe poskytuje náhled do budoucího pracovního pole, druhá praxe má tyto poznatky prohloubit.

Práce s veřejností a její management I, II, III (Public management)

V prvním modulu získávají studenti základní znalosti, které jim umožní nejen řešit problémy z oblasti marketingu a kulturního managementu, ale také plánovat a realizovat např. výstavy nebo sponzorské akce. Ve druhém modulu se učí porozumět souvislostem mezi personálním rozvojem a rozvojem organizace a pochopit pracovní právní podmínky a souvislosti personálního managementu. V posledním modulu se probírají základní znalosti úsporného zacházení s finančními zdroji.

Marketing (Marketing)

Kulturní management (Kulturmanagement)

Veřejný management (Public management)

Personální management (Personalmanagement)

Veřejné finance, veřejná správa (Öffentliche Finanzen, Öffentliche Verwaltung)

Mediální management (Medienmanagement)

Absolvováním modulu studenti získají základní znalosti mediálního managementu a mediálního práva.

Mediální management veřejných knihoven (Medienmanagement Öffentliche Bibliotheken)

Mediální management vědeckých knihoven (Medienmanagement Wissenschaftliche Bibliotheken)

Mediální právo (Medienrecht)

Knihovní politika / koncepty knihoven (Bibliothekspolitik / Bibliothekskonzepte)

V tomto modulu mají studující rozvinout schopnosti, které jsou nutné při projektování knihoven a zároveň se připravují na jednání, která předcházejí realizaci návrhů.

- přednáška

Knihovnický software (Bibliotheksoftware)

Absolvováním modulu získají studenti přehled o nejdůležitějších knihovnických softwarech, které se v současnosti v knihovnách používají, a o jejich producentech. V praktickém cvičení se naučí zacházet minimálně s jedním z nich.

- přednáška

- cvičení

Management informačních technologií (IT-Management)

V tomto modulu se studenti naučí, jak mají vybírat a nakupovat HW a SW pro veřejné instituce, seznámí se s aktuálním postupem automatizace knihoven a poznají základní aspekty technicky spolehlivějšího a také bezpečnějšího provozu serverů a lokálních sítí.
Management informačních technologií v knihovnách (IT-Management in Bibliotheken)

2.3.2 Shrnutí

Vysoká škola médií se vyvinula z dřívější vysoké odborné školy a na přístupu ke vzdělávání se to projevuje v tom, že je kladen velký důraz na praktickou přípravu studentů pro budoucí povolání, kam mohou nastoupit hned po ukončení bakalářského studijního programu, jak bylo zvykem i v dřívějším pojetí studia (diplomový studijní program trval sedm semestrů a byl ukončen titulem Diplom (FH)-Bibliothekar/Bibliothekarin). Pro studenty současného bakalářského programu Knihovní a informační management je připraven nový navazující magisterský program, který bude prohlubovat znalosti studentů především v oblasti informačních technologií a managementu [VODOSEK, 2001]. Další studium a dosažení doktorského titulu není na této škole možné.

Za dobu své existence si bývalá Vysoká odborná škola knihovnictví a informačních studií vybudovala významné postavení ve

Knihovnický software (Bibliothekssoftware)

Absolvováním modulu získají studenti přehled o nejdůležitějších knihovnických softwarech, které se v současnosti v knihovnách používají, a o jejich producentech. V praktickém cvičení se naučí zacházet minimálně s jedním z nich.

- *přednáška*

- *cvičení*

Management informačních technologií (IT-Management)

V tomto modulu se studenti naučí, jak mají vybírat a nakupovat HW a SW pro veřejné instituce, seznámí se s aktuálním postupem automatizace knihoven a poznají základní aspekty technicky spolehlivějšího a také bezpečnějšího provozu serverů a lokálních sítí.

Management informačních technologií v knihovnách (IT-Management in Bibliotheken)

2.3.2 Shrnutí

Vysoká škola médií se vyvinula z dřívější vysoké odborné školy a na přístupu ke vzdělávání se to projevuje v tom, že je kladen velký důraz na praktickou přípravu studentů pro budoucí povolání, kam mohou nastoupit hned po ukončení bakalářského studijního programu, jak bylo zvykem i v dřívějším pojetí studia (diplomový studijní program trval sedm semestrů a byl ukončen titulem Diplom (FH)- Bibliothekar/Bibliothekarin). Pro studenty současného bakalářského programu Knihovní a informační management je připraven nový navazující magisterský program, který bude prohlubovat znalosti studentů především v oblasti informačních technologií a managementu [VODOSEK, 2001]. Další studium a dosažení doktorského titulu není na této škole možné.

Za dobu své existence si bývalá Vysoká odborná škola knihovnictví a informačních studií vybudovala významné postavení ve

vzdělávání informačních pracovníků a knihovníků na tzv. pregraduálním stupni, na které nynější Vysoká škola médií navázala.

2.4 Vysoká škola užitých věd v Hamburku

Vysoká škola užitých věd v Hamburku (Hochschule für Angewandte Wissenschaften Hamburg, <http://www.haw-hamburg.de/>) je počtem studujících jednou z největších škol svého druhu ve Spolkové republice Německo.

Vznikla v roce 1970 jako jedna z prvních vysokých odborných škol sloučením čtyř technických škol a šesti vyšších odborných škol do jediné instituce, takže vyučované předměty navazovaly na tradiční obory (nejstarší vznikl v 18. století). Například Knihovnická škola hanzovního města Hamburku (die Büchereischule der Hansestadt Hamburg) existovala od roku 1946. V dnešní době studují tuto vysokou školu především budoucí inženýři, kromě technických oborů nabízí HAW Hamburg rovněž vzdělání v oborech jako sociální pedagogika nebo knihovnictví.

V roce 2001 byla vysoká odborná škola v souladu se svým anglickým názvem (University of Applied Sciences) přejmenována na Vysokou školu užitých věd.

2.4.1 Fakulta designu, médií a informací – Informační katedra

Hochschule für Angewandte Wissenschaften Hamburg
Hamburg University of Applied Sciences
Fakultät Design, Medien und Information
Department Information

Studijní obory fakulty Knihovna a informace (Fachbereich Bibliothek und Information) vyučované na HAW Hamburg od roku 1991 prošly strukturálními změnami (souvisejícími se zaváděním boloňského vyučovacího modelu) a od 1. března 2005 jsou začleněny do výuky na nově vzniklé Fakultě designu, médií a informací (Fakultät Design,

Medien und Information, [http://www.haw-hamburg.de/Design Medien Information.dmi.0.html](http://www.haw-hamburg.de/Design_Medien_Information.dmi.0.html)). Fakulta se dělí na tři části – Informační katedru, Katedru designu a Technickou katedru. Od akademického roku 2005/2006 se na Informační katedře (Department Information, <http://www.bui.haw-hamburg.de>) vyučují bakalářské programy Informační a knihovnické služby a Média a informace. Do studijních programů Informační sekce je v současnosti zapsáno 541 studentů.

2.4.1.1.1 *Bakalářský program Informační a knihovní služby (B. A.)*

Studijní program Informační a knihovní služby (Information and Library Services, <http://allekto.bui.haw-hamburg.de/studieren/studienmaterialien.php>) připravuje studenty k činnosti ve veřejných a vědeckých knihovnách, v informačních centrech a sítích různých organizací, v neposlední řadě také v kulturních nebo vědeckých institucích.

Cílem tohoto studijního cyklu je vzdělávat budoucí informační a mediální specialisty pro stále komplexnější informační a mediální trh.

Náplní studia je získání vědomostí o organizaci znalostí, technice a metodách popisu, strukturování, řízení a zprostředkování dat, informací a dokumentů a o struktuře informačního a znalostního trhu. Pozornost je věnována jak tištěným, tak audiovizuálním a digitálním médiím.

Koncepce, vývoj a realizace informačních služeb vyžaduje základní znalosti v následujících oblastech: informační technologie (např. budování databází, strukturování dat pomocí mark-up jazyků), kultura a média (např. kulturní a mediální politika, public relations), informační management (management služeb).

Vyučované moduly se dělí na povinné a volitelné – v povinných modulech se klade důraz na základy knihovnických resp. informačních činností, ve volitelných předmětech mají studující možnost vybrat si zaměření podle svých priorit (moduly Informační technologie,

Informační management, Informační trh a služby, Média a kultura).

V rámci interdisciplinárního projektu se ve spolupráci s veřejnými institucemi vypracovávají řešení praktických úkolů. Semestrální praxe, která trvá celých šest měsíců, umožňuje studujícím kvalifikaci pro práci v oboru.

Studium trvá 3 roky a k jeho ukončení musí studující dosáhnout 180 CP, absolvovat všechny povinné moduly a jejich závěrečné zkoušky, vypracovat studijní projekt a bakalářskou práci. Bakalářská zkouška se skládá ze závěrečných zkoušek jednotlivých modulů, po splnění všech studijních povinností je studujícím udělen bakalářský titul – Bachelor of Arts in Information and Library Services (B. A.).

2.4.1.1.2 Přehled předmětů vyučovaných v rámci programu ILS

LH Prezentační a jednací schopnosti (Handlungskompetenz)

Pracovní techniky (Arbeits- und Studientechnik) – seminář: studenti se učí základní strategie, techniky a obsahové i formální požadavky vědeckých prací; mají za úkol naplánovat projekt, provést rešerši v relevantních zdrojích a výsledky prezentovat podle obsahových a formálních požadavků vědecké práce

Cizí jazyky v informační praxi (Fremdsprachen in der Informationspraxis) – seminář: pozornost se věnuje hlavně ústní komunikaci v každodenní praxi v anglickém jazyce

Komunikační trénink (Kommunikationstraining) – cvičení: cílem je rozvíjet komunikační schopnosti, které jsou pro další studium i profesní působení nepostradatelné

LBP Obor a praxe (Beruf und Praxis)

Analýza profesního působiště oboru (Berufsfeldanalyse) – cvičení: seznámení s možnostmi budoucího profesního působení (veřejné a

vědecké knihovny, nakladatelství, kulturní zařízení, informační oddělení výzkumných a vzdělávacích institucí, online-redakce

Praxe (Praktikum) – jednosemestrální praxe a její zhodnocení

LIT Informační technologie (Informationstechnologie)

Informační technologie: základy I (Grundlagen) – přednáška:

v rámci této přednášky mají studenti získat základní vědomosti o konstrukci a fungování informačních technologií. Probíraná témata: konstrukce a struktura počítačů a počítačových sítí, role a funkce operačních systémů, vlastnosti a možnosti grafických uživatelských rozhraní, jazyk HTML jako příklad světově rozšířeného mark-up jazyka, základy programování s JavaScript

- přednášku absolvují společně studenti programu ILS i Mul

Informační technologie: Základy II (Grundlagen) – seminář: praktická cvičení ke stejnojmenné přednášce

LIM Informační management (Informationsmanagement)

Management služeb (Dienstleistungsmanagement) – seminář: základy managementu informačních služeb, personálního managementu a významu informačních technologií pro tuto oblast

Provozní rozbor dat (Betriebliche Datenanalyse) – cvičení: cílem kursu je poskytnout základní znalost získávání, rozboru, hodnocení a prezentace dat podnikové ekonomiky a kritického posouzení statistického číselného materiálu

LMD Informační trh a služby (Informationsmarkt und -dienstleistungen)

Úvod do oboru (Wege in die Berufspraxis) – koloquium: úvod do studia, ostatní specializované předměty na něho navazují; úkolem studentů je provést rešerši na zadané téma a výsledky prezentovat

Národní informační struktury (Nationale Informationsstrukturen) – seminář: náhled do národních informačních struktur s důrazem na německé knihovnictví a dokumentaci včetně historického kontextu, seznámení s rozdílnými službami informačního sektoru (např. elektronické časopisy, dodávání dokumentů) a také s národní informační politikou

Informační služby (Informationsdienstleistungen) – přednáška: předmětem výuky jsou služby významných národních institucí v oborech knihovnictví a média

Informační výzkum (Information Research) – seminář: poskytuje základy profesionálních rešerší zaměřených na cílové skupiny; studenti získají přehled o nabídce tištěných informačních prostředků, informační nabídce na Internetu a seznámí se s vybranými příklady nabídek komerčních producentů informačních zdrojů

Strukturování dat (Datenstrukturierung) – seminář (1. semestr): úvod do katalogizace podle pravidel RAK-WB (Regeln für die alphabetische Katalogisierung in wissenschaftlichen Bibliotheken)
- *seminář (2. semestr):* navazuje na seminář z předchozího semestru, katalogizace ve formátu PICA

LMK Média a kultura (Medien und Kultur)

Kultura, média, literatura – úvod (Kultur, Medien, Literatur – eine Einführung) – seminář: kvůli rozsáhlosti témat podává tento přehled pouze nástin aspektů: historický vývoj, teoreticko-analytická rovina a praktické aspekty vztahující se k oboru – úkoly knihoven, funkce a využívání médií

Mediální a uživatelské průzkumy (Medien- und Benutzerforschung) – seminář: přehled tematických oblastí sociologie: např. kvantitativní a

kvalitativní sociální výzkum; nejdůležitější metody empirického sociálního průzkumu, anketa, interview, pozorování

2.4.1.2.1 Bakalářský program Média a informace (B. A.)

Ohniskem práce v oboru médií a informací je profesionální zacházení s informacemi z médií, o médiích a pro média. Odborníci oboru média a informace pracují s tištěnými i digitálními mediálními produkty, a to s texty i audiovizuálními médii.

Bakalářský studijní obor Média a informace (Medien und Information, <http://allekto.bui.haw-hamburg.de/studieren/studienmaterialien.php>) kvalifikuje studenty pro služby organizace a zprostředkování informací v mediálním průmyslu. Absolventi jsou schopni provést diagnózu informačních chyb a analýzu informačních požadavků v mediální oblasti. Mohou se uplatnit v těchto povoláních:

- *experti na dokumentaci* – analyzují informace v médiích, zajišťují a udržují informační zdroje
- *specialisté na právní management* – objasňují uživatelská a autorská práva a licenční povinnosti pro informační a znalostní produkty, vyvíjejí návrhy mnohonásobného využití mediálních a informačních produktů
- *informační architekti a designéři* – vyvíjejí informační architekturu intranetových systémů a organizují interní informační management firmy, společně s designéry a programátory koncipují, plánují a vyvíjejí webové stránky a starají se, aby byly uživatelsky přívětivé a ovladatelné.

Moduly se dělí na povinné a volitelné – těžiště spočívá kromě čtyř základních modulů (Informační technologie, Informační ekonomie a management, Organizace informací a znalostí) na mediálních vědách a žurnalistice.

Studium trvá stejně jako u studijního programu Informační a knihovnické služby 3 roky a pro získání bakalářského titulu platí také stejné podmínky. Po splnění všech studijních povinností je studujícím udělen bakalářský titul – Bachelor of Arts in Medien und Information (B. A.).

2.4.1.2.2 Přehled předmětů vyučovaných v rámci programu MuI

MH Prezentační a jednací schopnosti (Handlungskompetenzen)

Pracovní techniky (Arbeits- und Studientechnik)

Cizí jazyky v informační praxi (Fremdsprachen in der Informationspraxis)

– semináře mají stejnou náplň jako u studijního programu Informační a knihovní služby

Komunikace a prezentace (Kommunikation und Präsentation) – seminář: výuka je rozdělena do dvou tematických bloků, cílem je naučit studenty profesionálně komunikovat a přesvědčivě prezentovat své návrhy i zpracované projekty

MBP Obor a praxe (Beruf und Praxis)

Analýza profesního působení oboru (Berufsfeldanalyse) – cvičení:

seznámení s možnostmi budoucího profesního působení, cílem je co nejlépe poznat trh práce pro obor média a informace a vyvinout si strategie přístupu k tomuto trhu.

Praxe (Praktikum) – jednosemestrální praxe na vybraném pracovním místě a její následné zhodnocení

MIT Informační technologie (Informationstechnologie)

Informační technologie: základy I, II (Grundlagen) – přednáška a seminář:

tento předmět je společný pro studenty MuI a ILS

Mediální informatika (Medieninformatik) – seminář: zprostředkování základů pro pochopení a zhodnocení užití informačních technologií v médiích; témata: stavba a funkce nejdůležitějších lidských smyslových orgánů a jejich důsledky pro tvorbu nabídky médií, digitalizace jako prostředek k ukládání a zpracování mediálních dat

Screendesign/ multimedialní technologie

(Screendesign/ Multimediatechnologie) – cvičení: předmět se zabývá webovým designem, tzn. studenti se kromě znalosti jazyka HTML seznámí i s dalšími aspekty tvorby webových stránek, např.: digitální zpracování obrázků, zpracování filmu, začlenění multimedialních elementů do webových stránek, význam DHTML, CSS a Javascript. V rámci výuky bude úkolem studentů vytvořit vlastní multimedialní webovou stránku odpovídající zadaným kritériím.

MIM Informační ekonomie a mediální management (Informationsökonomie und Medienmanagement)

Informační management (Informationsmanagement) – seminář: studenti získají přehled o provozně-ekonomických základech, např.: o ekonomii služeb, užití ekonomických principů a personálním managementu

MIO Pořádání informací (Informationsorganisation)

Pořádání znalostí (Wissensorganisation) – přednáška: předmět podává ve dvou semestrech přehled o rozdílném postupu jmenného a věcného popisu dokumentů, studenti se seznámí s klasifikačními systémy

Informační výzkum (Information Research) – seminář: výuka se dělí do dvou bloků – na rešeršní strategie a vyhledávání v databázích

MU Mediální vědy a žurnalistika (Medienwissenschaft und Journalistik)

Mediální právo a etika (Medienrecht und Medienethik) – přednáška: předmět představuje právní základy mediální oblasti a také se zabývá

mediální etikou, navazující seminář pojednává např. o soutěžním právu, právu na práci, tiskovém právu a nakladatelském právu

Mediální teorie a výzkum (Medientheorie und Medienforschung) – seminář: úvod do mediální teorie; mediální výzkumy: pomocí sociologických, hermeneutických a historických metod, popis přístupů, metod a studií empirických mediálních výzkumů

Redakční práce a organizace (Redaktionsarbeit und –organisation) – cvičení: v tomto cvičení studenti analyzují základy a problémy redakční práce a organizace na příkladu zpravodajské žurnalistiky a získávají také přehled o specifických znalostech a praktikách žurnalismu v oblasti tištěných, rozhlasových, televizních a online médií.

2.4.2 Shrnutí

Na Vysoké škole užitéch věd v Hamburku se obor knihovnictví a informační studia v různých podobách vyučuje od začátku devadesátých let 20. století.

Bakalářské studijní programy Informační a knihovní služby a Média a informace nově zavedené od současného akademického roku 2005/2006 nahradily dřívější diplomové programy Knihovní a informační management (Bibliotheks- und Informationsmanagement) a Média a informace (Medien und Information), které se vyučovaly osm semestrů. Se změnou struktury studia se aktualizoval i obsah výuky, která ale stále akcentuje praktickou přípravu studentů na budoucí působení, výuka probíhá převážně formou seminářů a cvičení za aktivní účasti studujících; do studijního cyklu je začleněno celkem osm měsíců praxe.

Tato tendence přetrvává z dřívějšího studijního programu, kdy neexistoval žádný navazující program, ve kterém by studenti měli možnost získat např. magisterský titul, ale po ukončení studia a obdržení titulu Diplom (FH)-Bibliothekar/in nastoupili rovnou do praxe.

V současné době je sice možné na bakalářské studium navázat magisterským a případně i doktorským studiem, zájemci o další studium však musejí pokračovat na jiné vysoké škole, respektive univerzitě, protože Vysoká škola užitých věd zatím postgraduální studium v oboru informační studia a knihovnictví nenabízí.

3. ZÁVĚR

3.1 Zavádění mezinárodních titulů B. A. a M. A. v SRN

Mnoho evropských zemí, které se přidaly k boloňskému modelu vzdělávání, nahradilo své národní akademické tituly mezinárodními rychleji, než se to podařilo v Německu, i když bylo jedním z prvních signatářských zemí Sorbonnské deklarace. Pomalé zavádění mezinárodních titulů má své důvody – jedním z nich je dřívější rozdělení německého vysokého školství. Vzdělávací ústavy byly rozděleny na univerzity a vysoké odborné školy, přičemž tituly („Diplom“ na univerzitách a „Diplom (FH)“ na vysokých odborných školách) udělované na univerzitách měly větší hodnotu než ty na vysokých odborných školách.

Přijetím již zmiňovaného rámcového zákona o systému vysokých škol a představením mezinárodních titulů se měla tato nerovnováha překonat. Tento proces se ale ve skutečnosti ukázal složitější a pomalejší než se předpokládalo.

V srpnu 2002 přijala stálá Konference ministrů vnitra (Innenministerkonferenz – IMK) rezoluci, která stanovila, že na každé vysoké odborné škole musí proběhnout šetření, které ukáže, zda jsou udělované magisterské tituly ekvivalentní s těmi udělovanými na univerzitách. Tato rovnocennost je následně stanovena udělením akreditace a má pro absolventy nesmírný význam, obzvláště pokud chtějí pracovat ve veřejném sektoru. Platí to také pro knihovníky a informační pracovníky, protože pouze pokud jsou tituly udělované vysokými odbornými školami hodnoceny jako rovnocenné s těmi univerzitními,

mají např. šanci na zařazení do vyšší platové kategorie [KRAUSS-LEICHERT, 2004]. Akreditace jsou vyšším odborným školám udělovány zhruba od konce roku 2003.

Dalším důvodem pomalého zavádění mezinárodních akademických titulů je váhavost zaměstnavatelů (především z veřejného sektoru), kteří neměli s novými tituly žádné zkušenosti. Dřívější tituly měly dobrou pověst, a proto zaměstnavatelé reagovali na nové velmi pomalu a zdráhavě. V současnosti již tento problém postupně zaniká, ale ještě přibližně před dvěma lety existovalo velice málo pracovních nabídek pro absolventy s mezinárodními tituly [KRAUSS-LEICHERT, 2003].

Státy, které nerozlišují univerzity a vysoké školy typu německých vysokých odborných škol, neměly se zaváděním mezinárodních bakalářských a magisterských titulů tolik problémů.

3.2 Shrnutí a srovnání vybraných bakalářských programů

V bakalářské práci je popisováno 5 vybraných bakalářských studijních programů. Jedná se o bakalářské programy na těchto vysokých školách: Univerzita Heinricha Heineho v Düsseldorfu, Univerzita v Řezně, Vysoká škola médií ve Stuttgartu a Vysoká škola užitých věd v Hamburku.

Jak vyplývá z tohoto srovnání, bakalářské studijní programy z oblasti informační vědy a knihovnictví vyučované v Německu jsou různorodé. Univerzity většinou nabízejí studium informační vědy a/nebo knihovnictví jako jeden ze dvou nebo víceoborových studijních programů (Univerzita v Řezně, Univerzita Heinricha Heineho, Humboldtova univerzita). Vysoké odborné školy zase často nabízejí jednooborové studium, kde je informační věda (příp. knihovnictví) rozšířena příbuzným oborem (např. informační inženýrství, informační technologie). V budoucnosti se zaměření na moderní metody managementu a znalosti informačních technologií ještě posílí. Zároveň

se ale pořád bude na studentech požadovat sociální gramotnost [JÄNSCH, 2001].

Studijní programy obou univerzit obsahují předměty pouze z oboru informační vědy (knihovnictví se v nich neobjevuje) a více se zaměřují na znalosti z oblasti informačních technologií a informatiky. Absolventi těchto studijních oborů se následně uplatňují v činnostech spojených s komunikačními technologiemi, jako jsou: tvorba uživatelských rozhraní, elektronické informační služby a projektování informačních systémů. Předměty vyučované na obou vysokých školách se věnují oběma oborům, knihovnictví i informační vědě, navíc výuka zahrnuje řadu předmětů z oblasti managementu a médií. Absolventi se uplatňují v různých typech knihoven, v kulturních a vědeckých institucích a v mediální sféře.

Všechny bakalářské studijní programy se konstituovaly v relativně nedávné době, není tedy ještě úplně zřejmé, kteří absolventi z uvedených škol, budou nejlépe připraveni na budoucí povolání, ani zda nebude nutné některé studijní programy modifikovat, například začleněním více praktických částí nebo zařazením nových předmětů.

Ačkoliv se zavedením mezinárodních akademických hodnot dosáhlo rovnocennosti titulů na univerzitách a vysokých odborných školách, rozdíly v přístupu k výuce stále přetrvávají – obě vysoké školy (bývalé vysoké odborné školy) stále kladou velký důraz na praktickou přípravu studentů na budoucí povolání (do studia je např. začleněno 8 měsíců praxe)[SEADLE, 2004], kdežto univerzitní bakalářské programy jsou pořád víceméně chápány jako pouhý první stupeň akademického vzdělání.

3.3 Doporučení pro vývoj bakalářských programů oboru informačních studií a knihovnictví v České republice

V České republice se bakalářské studijní programy oboru informačních studií a knihovnictví také zavedly v nedávné době (na Karlově univerzitě v roce 2002), takže je na srovnávání českých

bakalářských programů s německými ještě brzy. Lze však předpokládat, že v budoucnosti dojde k výměně poznatků mezi Ústavem informačních studií a knihovnictví a některou z uvedených vysokých škol a univerzit. Platformou pro tuto výměnu zkušeností bude již zmiňovaný boloňský proces, protože mobilita studentů a pedagogů a podpora spolupráce je jednou z jeho priorit.

Ze současných existujících německých bakalářských programů by stálo za úvahu zařadit do výuky například předměty z mediální oblasti, semináře zaměřené na prezentační dovednosti a práci s veřejností a prodloužení povinné praxe.

Seznam použité literatury

Bologna process : towards the european higher education area [online]. Praha : Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2006 [cit. 2006-06-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.bologna.msmt.cz/>>.

Bundesministerium für Bildung und Forschung. *Bundesministerium für Bildung und Forschung* [online]. Berlin : BMBF, 2006 [cit. 2006-07-14]. Der Bologna-Prozess. Dostupné z WWW: <<http://www.bmbf.de/de/3336.php>>.

CROSIER, David. Progress towards the European Higher Education Area : what Trends reports are telling us... *EAIE Forum*. Spring 2004, vol. 6, no. 1. Dostupné take z WWW: <http://www.eua.be/eua/jsp/en/upload/EAIE_spring_issue2004_Trends.1083233978383.pdf>.

EBINGER, Margrit; GAUS, Wilhelm. Berufe im Informationswesen : neue Entwicklungen in der Ausbildung. *Information : Wissenschaft und Praxis*. 2003, Jg. 54, Nr. 1, s. 5-6, 8.

Europa : Gateway to the European Union [online]. S.l. : European Commission, c1995-2006, last update 2006-05-05 [cit. 2006-07-13]. Socrates programme. ECTS - European credit transfer and accumulation system. Dostupné z WWW: <http://ec.europa.eu/education/programmes/socrates/ects/index_en.html>.

Georgy, Ursula. The Bologna process and the consequences on the LIS education in Germany. In *International conference Lisbon 2005 : information professionals within a European framework : profiles, training, mobility* [online]. Lisabon : Goethe-Institut Portugal, 2005 [cit. 2006-02-04]. Dostupné z WWW: <<http://www.goethe.de/mmo/priv/903991-STANDARD.pdf>>.

Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf. *Philosophische Fakultät : Abteilung für Informationswissenschaft am Institut für Sprache und Information* [online]. Düsseldorf : Heinrich-Heine-Universität, 2005 [cit. 2006-07-07]. Dostupné z WWW: <<http://www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/infowiss/>>.

Higher Education Academy. *Higher Education Academy* [online]. c2006 [cit. 2006-06-01]. The Bologna declaration. Dostupné z WWW: <<http://www.heacademy.ac.uk/899.htm>>.

Hochschule der Medien Stuttgart. *Fakultät Information und Kommunikation* [online]. Stuttgart : Hochschule der Medien, c2006 [cit. 2006-07-15]. Dostupné z WWW: <http://www.hdm-stuttgart.de/studienangebot/information_und_kommunikation/>.

Hochschule für Angewandte Wissenschaften Hamburg. *Fakultät Design, Medien und Information : Department Information* [online]. Hamburg : Hochschule für Angewandte Wissenschaften [cit. 2006-07-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.bui.haw-hamburg.de/>>.

JANSCH, Wolfgang; KAMKE, Hans-Ulrich. Aktueller Stand bei der Ausbildung von wissenschaftlichen Bibliothekaren am Institut für Bibliothekswissenschaft der Humboldt-Universität zu Berlin. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*. 2001, Jg. 48, Nr. 2, s. 106-110.

KRAUSS-LEICHERT, Ute. Agenda 2010 für Dipl. Bibl. und Magister : Bachelor und Master in bibliothekarisch-, dokumentarisch-orientierten Studiengängen : ein praktischer Leitfaden für die neuen Abschlüsse. *Buch und Bibliothek*. 2004, Jg. 56, Heft 4, s. 302-304.

KRAUSS-LEICHERT, Ute. The case of Germany : a report on the status of international degrees and credit point systems. *New Library World*. July/August 2003, vol. 104, iss. 7/8, s. 300-306.

Německo. Hochschulrahmengesetz (HGR) vom 19. Januar 1999. In *Bundesgesetzblatt I*. 1999, s. 18. Dostupné také z WWW: <http://www.bmbf.de/pub/HRG_20050126.pdf>.

Seadle, Michael. Education for twenty-first century librarians. *Library Hi Tech*. 2004, vol. 22, iss. 4, s. 337-339.

STOCK, Wolfgang G. Informationswissenschaft in Düsseldorf. In Heinrich-Heine-Universität Düsseldorf. *Philosophische Fakultät : Abteilung für Informationswissenschaft am Institut für Sprache und Information* [online]. Düsseldorf : Heinrich-Heine-Universität, 2005 [cit. 2006-07-07]. Dostupné z WWW: <http://www.phil-fak.uni-duesseldorf.de/infowiss/content/was_heisst_informationswissenschaft.pdf>.

ŠIMÁNOVÁ, Helena. *Bakalářské studijní programy oboru informační vědy a knihovnictví ve Spolkové republice Německo : bibliografický soupis* [online]. c2006 [cit. 2006-07-21]. Dostupné z WWW: <<http://www.helenasim.webzdarma.cz/soupis.doc>>.

Universität Regensburg. *Lehrstuhl für Informationswissenschaft* [online]. Regensburg : Universität Regensburg, c2006. Updated 2006-03-13 [cit. 2006-07-21]. Dostupné z WWW: <<http://www-iw.uni-regensburg.de/mamboiw/>>.

Vodosek, Peter. HBI Stuttgart. *Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie*. 2001, Jg. 48, Nr. 2, s. 125-129.

Wilson, Tom D. *World List of Departments and Schools of Information Studies, Information Management, Information Systems, etc* [online]. c1996-2006. Updated 2006-01-20 [cit. 2006-02-04]. Germany. Dostupné z WWW: <<http://informationr.net/wl/wlist3.html#ger>>.